

De Staatssecretaris van Veiligheid en
Justitie
Mr. F. Teeven
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Datum
30 september 2014

Uw kenmerk
382857

Contactpersoon
J.M.A. Timmer

Onderwerp
Advies op het concept-wetsvoorstel schadevergoeding zorg- en affectieschade

Geachte heer Teeven,

Bij brief van 2 juni 2014 heeft u de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (hierna: NVvR) om advies gevraagd over het concept-wetsvoorstel schadevergoeding zorg- en affectieschade. Dit advies is voorbereid door de leden van de vereniging en vastgesteld door de Wetenschappelijke Commissie van de NVvR.

Strekking wetsvoorstel

Het wetsvoorstel strekt, blijkens de memorie van toelichting, tot verbetering van personen die door toedoen van een ander letselschade lijden en van de naasten van personen die door toedoen van een ander letselschade lijden of komen te overlijden. De mogelijkheden voor vergoeding van kosten van verzorging, verpleging, begeleiding en huishoudelijke hulp van een gekwetste worden verduidelijkt. Daarnaast legt het wetsvoorstel vast dat deze kosten ook voor vergoeding in aanmerking kunnen komen indien zij de kosten van professionele krachten overstijgen. Tevens voorziet het wetsvoorstel in een regeling voor de vergoeding van affectieschade. Tenslotte wordt voorzien in de mogelijkheid dat naasten en nabestaanden zich kunnen voegen als benadeelde partij in het strafproces voor de vergoeding van affectieschade. Ook kunnen derden zich in dat strafproces voegen voor vergoeding van kosten die deze derden ten behoeve van het slachtoffer van een strafbaar feit hebben gemaakt.

Advies

Algemeen

De NVvR constateert dat, voor zover het wetsvoorstel ziet op het recht op vergoeding van zorgschade, het ertoe strekt enige als ongewenst beschouwde beperkingen in de vergoeding weg te nemen die de jurisprudentie op grond van de huidige wetgeving hanteert. De NVvR

kan zich daarmee verenigen. Uiteraard zal ook de nieuwe formulering in de praktijk grenzen opleveren. Of die tot soortgelijke bezwaren zullen leiden als de huidige formuleringen, valt niet te voorzien. De vaststelling van letselschade, met inbegrip van de vaststelling van de kosten van de in de toekomst benodigde zorg, blijft een proces waarin verzekeraars en artsen en andere deskundigen een belangrijke rol spelen.

De vraag of een regeling voor de vergoeding van affectieschade in het Burgerlijk Wetboek moet worden opgenomen, dient door de wetgever te worden beantwoord. De NVvR treedt daarin niet. De in het wetsvoorstel opgenomen keuze voor forfaitaire bedragen lijkt de regeling betrekkelijk eenvoudig toepasbaar te maken in concrete gevallen. Dat neemt niet weg dat regelmatig de vraag zal moeten worden beantwoord of sprake is van ernstig en blijvend letsel (artikel 107, eerste lid, onder b, BW), van een andere persoon die in een zodanige nauwe persoonlijke relatie tot de gekwetste staat, dat uit de eisen van redelijkheid en billijkheid voortvloeit dat hij als naaste wordt aangemerkt (artikelen 107, tweede lid, onder g, en 108, vierde lid, onder g, BW), of van medeschuld van de gelaedeerde, onderscheidenlijk overledene (artikelen 107, zesde lid, en 108, vijfde lid, BW).

De wijziging van het Wetboek van Strafvordering

Met het wetsvoorstel is voorts beoogd de kring van degenen die zich als benadeelde partij in het strafproces kunnen voegen, aanmerkelijk uit te breiden. Thans is die kring beperkt tot degene die rechtstreeks schade heeft geleden alsmede, ingeval deze is overleden, diens erfgenamen en nabestaanden. De erfgenamen kunnen zich voegen ter zake van de vorderingen van de overledene zelf, die zij hebben geërfd, de nabestaanden ter zake van kosten van gederfd levensonderhoud en lijkbezorging. De uitbreiding bestaat daaruit dat bij letselschade ook degenen zich kunnen voegen die zorgkosten hebben gemaakt, alsmede alle naasten en nabestaanden ter zake van vergoeding van affectieschade. De memorie van toelichting is ter zake van dit onderdeel zeer summier en bevat geen enkele beschouwing over de te verwachten feitelijke werking van de voorgestelde regeling. De NVvR twijfelt aan de mogelijkheden om via de strafrechtelijke weg tot het werkelijk verkrijgen van vergoeding van zorgschade te komen.

In de eerste plaats geldt, dat strafvordering primair dient tot het berechten van strafbare feiten; dat dient te gebeuren binnen redelijke termijn. Daarbij kunnen de vorderingen van benadeelde partijen worden "meegenomen" voor zover deze zich lenen voor een eenvoudige beslissing. Niet voor niets bevat het Wetboek van Strafvordering de mogelijkheid om een benadeelde partij niet-ontvankelijk te verklaren in haar vordering als deze wegens zijn ingewikkeldheid een onevenredige belasting van het strafgeding oplevert (artikel 361, derde lid, Sv). De ervaring leert, dat dat al snel het geval is. Dat geldt zeker als letselschade en de daarbij gevorderde zorgkosten betrekking hebben op een toekomstige, nog te bepalen periode. Zoals hierboven al is aangegeven is de vaststelling daarvan een proces waarin verzekeraars en artsen en andere deskundigen een belangrijke rol spelen. Voor een dergelijk proces is in de (door een toenemende diversiteit van in beschouwing te nemen aspecten) toch reeds overladen strafvorderlijke procedure geen ruimte. Door het forfaitaire karakter van het wetsvoorstel ter zake van affectieschade lijkt de beslissing daarover in standaardgevallen eenvoudiger inpasbaar in de strafprocedure, ook al zal het voor de verdediging van de verdachte niet zo moeilijk zijn verweren te voeren die maken dat de beslissing over de vordering zodanige aandacht vraagt dat toepassing van

artikel 361, tweede lid, Sv voor de hand ligt. Maar ook als dat niet het geval is, is nog maar zeer de vraag of een strafvonnis waarbij de schade veroorzakende partij tot vergoeding van affectieschade wordt veroordeeld, executeerbaar zal zijn. Bedacht moet worden dat een zeer groot deel van de personen die worden veroordeeld wegens misdrijven die tot overlijden of ernstig en blijvend letsel van het slachtoffer hebben geleid, niet over enig vermogen beschikt en evenmin een wettelijke-aansprakelijkheidsverzekering zal hebben afgesloten (nog daargelaten dat in wettelijke-aansprakelijkheidsverzekeringen vergoeding van bepaalde soorten schade, zoals opzettelijk toegebrachte schade, pleegt te worden uitgesloten).

In de memorie van toelichting wordt weliswaar verwezen naar de mogelijkheid dat de strafrechter aan de toewijzing van een vordering van de benadeelde partij kracht bijzet door de oplegging van een schadevergoedingsmaatregel, maar daardoor wordt de draagkracht van de veroordeelde niet groter. De overneming van het onbetaalde deel van de opgelegde schadevergoedingsmaatregel geeft weliswaar voldoening aan het slachtoffer, maar te verwachten valt dat ook de Staat er niet in zal slagen dat deel (bij onvermogen van de veroordeelde het geheel) van de schadevergoeding op de veroordeelde te verhalen en dat dat deel, dan wel het geheel ten laste van de Staat zal blijven. Ook de Staat kan van een kikker geen veren plukken.

Daarnaast wijst de NVvR erop dat omvangrijke onverhaalde schulden die boven het hoofd van een strafrechtelijk veelal tot gevangenisstraf veroordeelde blijven hangen, niet bijdragen aan zijn/haar perspectief op een aanvaardbare vorm van terugkeer in de normale samenleving en daarmee aan zijn/haar reclasserbaarheid en het voorkomen van recidive. De slotsom is dat de NVvR vreest dat het wetsvoorstel op dit punt in hoge mate een symbolisch karakter heeft, en dat het, voor zover dat niet het geval is, af zal doen aan andere beleidsdoelstellingen, zoals de reclassering van gestraften en het voorkomen van recidive. Om die redenen adviseert de NVvR om, tenzij in de memorie van toelichting kan worden aangegeven dat en waarom die vrees ongegrond is, van dit onderdeel van het wetsvoorstel af te zien. In elk geval ware de invoering ervan uit te stellen totdat aan de hand van onderzoeksresultaten is aangetoond dat de reeds in artikel 51f, tweede lid, Sv opgenomen mogelijkheid tot verhaal van gederfd levensonderhoud door nabestaanden van overledenen in de praktijk tot voor die nabestaanden substantiële vergoedingen heeft geleid, zonder dat daarbij de resocialisatie van de betreffende veroordeelde in gevaar is gekomen en terwijl recidive achterwege is gebleven.

Namens het bestuur van de NVvR,
de Wetenschappelijke Commissie,

Prof. dr. M.E. de Meijer
voorzitter

